



**REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA**

Ev. broj: PRS-05-03/23-2

Ur. broj: 34-23-3

Zagreb, 12. svibnja 2023.

Centar za građanske inicijative Poreč

Nataša Vajagić

Putem elektroničke pošte: natasa@cgi.porec

Predmet: Pritužba na Tiktok objavu promotivne video reklame Lesnine XXXL
- obavijest stranci, dostavlja se

Poštovana,

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova je, sukladno odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, br. 82/08 i 69/17, dalje u tekstu: Zakon), neovisno tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije temeljem spola, bračnog i obiteljskog statusa te spolne orijentacije (čl. 6. Zakona). Pravobraniteljica sukladno članku 19. st. 2. Zakona zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova te, sukladno članku 22. st. 2. Zakona, razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova i slučajeve diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova zaprimila je Vašu pritužbu na video reklamu objavljenu na društvenoj mreži TokTok, u okviru računa: lesnina_inspiracija (Lesnina XXXL 3-17), dostupnu na poveznici:

https://www.tiktok.com/@lesnina_inspiracija/video/7211544942093585670

Uvidom u snimku navedene video reklame Pravobraniteljica je ustanovila sljedeće: U video reklami, u ukupnom trajanju od 59 sekundi, radnja se odvija u jednoj od prodavaonica Lesnine, na odjelu s kuhinjskim namještajem. Jedan od potencijalnih kupaca, razgledavajući kuhinjske elemente i otvarajući jednu od ladica, obraća se dvojici djelatnika (Lesnine), sa upitima o kuhinjskim elementima. Neverbalna komunikacija potencijalnog kupca upućuje na određeno kruto, neobično, rezervirano i čudno ponašanje. Dijalog između potencijalnog kupca i djelatnika nadalje se odvija na sljedeći način:

„Kupac: Oprostite, može pitanje?

Jedan od djelatnika: Ma može.

Kupac: Recite mi, jel' u ove tu kuhinjske elemente stane nešto što je teško otprilike 50-60 kg?

Jedan od djelatnika: Kao, na primjer, velika vreća brašna?

Kupac: Da, hipotetski da. Vreća brašna. O njoj pričam.

Jedan od djelatnika: Pa, ono, stane.

Kupac: Hmmm. Stane. A recite mi koliko je ovaj materijal izdržljiv?

Jedan od djelatnika: Kako mislite?

Kupac: Pa, na primjer, u slučaju da ta vreća brašna pokuša na silu izaći, a ja je držim zatvorenom.

Jedan od djelatnika: Kakvo je to brašno?

Kupac: Oštro brašno. A kakva je zvučna izolacija?

Jedan od djelatnika: Zvučna izolacija?

Kupac: Da. U slučaju da brašno pokuša vrištati...Ma zaboravite. Imate li možda mesarske noževe?

Jedan od djelatnika: Imamo. Dolje lijevo.

Kupac: Hvala dečki na ljubaznosti. Idem ja sad. Imam jednu preporuku a vas. Pogledajte seriju „YOU“. To mi je najdraža serija. Pogledao sam je 34 puta.

Jedan od djelatnika: 34 puta?

Kupac: Da. 34 puta. Na svim jezicima. I na vijetnamskom. Super je. Idem ja.

Jedan od djelatnika: Kako simpatičan lik.

Jedan od djelatnika: Jel'da. Baš zrači nekakvom pozitivnom energijom.“

U daljnjem ispitnom postupku utvrđeno je da je navedena video reklama jedna od niza reklama/promotivnih materijala u okviru računa lesnina_inspiracija (Lesnina XXXL 3-17) na društvenoj mreži TikTok, dostupna na poveznici: https://www.tiktok.com/@lesnina_inspiracija. Intencija je autora/naručitelja u svakom promotivnom videu prikazati i reklamirati neki od proizvoda, odnosno usluga, na kupcima pristupačan, odnosno (njima) šaljiv način.

Nastavno na navedeno, Pravobraniteljica je u skladu sa svojim Zakonom propisanim ovlastima u predmetnoj video reklami utvrdila prisutnost brojnih spornih elemenata. Prije svega, u navedenom dijalogu potencijalni kupac govori o svojoj omiljenoj seriji „YOU“, koju je pogledao 34 puta, a čije gledanje preporuča djelatnicima Lesnine. Serija "You" je kreirana na osnovu književnog predloška Caroline Kepnes te prati život Joea Goldberga, koji je serijski ubojica. Nadalje, u razgovoru sa djelatnicima Lesnine, potencijalni kupac se raspituje o izdržljivosti, veličini, zvučnoj izolaciji kuhinjskih elemenata, kao i ponudi mesarskih noževa. Prihvaćajući sugestiju djelatnika da se radi o vreći brašna, teškoj 50-60 kg za čije „spremanje“ u kuhinjske elemente se interesira, ima upit i o zvučnoj izolaciji elemenata u slučaju da „vreća brašna počne vrištati“. Na upit djelatnika da li se radi o oštrom brašnu, potencijalni kupac navedeno sugestivno potvrđuje. Informacija da je seriju „YOU“ o serijskom ubojici, koju, iako jest fikcija, potencijalni kupac kao opsesivni obožavatelj i mogući sljedbenik iste u realnom životu, pogledao 34 puta, uključujući na vijetnamskom jeziku, govori u prilog zaključku da se kod potencijalnog kupca radi o osobi koja u najmanju ruku planira, ukoliko već nije izvršila počinjenje teškog kaznenog djela protiv ženske osobe. Sve navedene informacije nedvojbeno ukazuju da je namjera autora/naručitelja bila na šaljiv način reklamirati asortiman Lesnine uvrštavanjem u video reklamu lika (mogućeg) počinitelja teškog kaznenog djela rodno

utemeljenog nasilja kao potencijalnog kupca, uz posvemašnje nerazumijevanje i posljedičnu blagonaklonost djelatnika Lesnine.

Nastavno na navedeno, Pravobraniteljica potvrdila da se u konkretnom slučaju radi o reklamnom sadržaju koji nije u skladu sa zakonskim odredbama i načelom ravnopravnosti spolova kao ustavnoj vrednoti. Šale na račun bilo kojeg oblika nasilja, uključujući rodno utemeljenog nasilja te neizravno prikazivanje žena i muškaraca na degradirajući i uvredljiv način (u konkretnom slučaju i muškarci – djelatnici trgovačkog centra se prikazuju kao osobe koje ne razumiju pitanja i moguće namjere potencijalnog kupca, već se blagonaklono osvrću na ista u potpunosti nesvjesni motiva u pozadini), ne smiju se promovirati, niti opravdavati kao zabavni i šaljivi, neovisno što ih pojedinci/ke tako mogu doživjeti. Humorističnim formatom se, također, ne može opravdavati reklamni sadržaj koji nije u skladu s odredbama zakona i koji ignorira društvene vrijednosti za koje se zalažemo.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova temeljem Zakona o ravnopravnosti spolova nije nadležna postupati (slati upozorenja, preporuke ili prijedloge) vezano za sadržaje serija i filmova koji pripadaju filmskoj umjetnosti te su kao fikcija, a ne stvarnost, zaštićeni slobodom umjetničkog izražavanja koja je zagarantirana Ustavom RH. Međutim, kada se radi o korištenju određenih ideja koje su protivne odredbama zakona i društvenim vrijednostima, u ovom slučaju nastojanje da se potencijalni počinitelji teških kaznenih djela, uz to pasionirani sljedbenici serije o serijskom ubojici, kako je već navedeno, prikažu na šaljiv način, radi se o nedopustivoj praksi oglašavanja/reklamiranja.

Rodno utemeljeno nasilje značajan je izazov i vrlo ozbiljan društveni problem u Hrvatskoj i u cijelom svijetu. 79% žrtava ovog oblika nasilja čine žene, što nedvojbeno upućuje na rodnu utemeljenost ove vrste nasilja. Ono što je uistinu dodatno zabrinjavajuće jest da većinu nasilja prema ženama kontinuirano čine zapravo njihovi najbliži, supruzi, partneri ili bivši partneri, dok veliki broj žena smrtno strada upravo nakon što se odluči prekinuti nasilnički odnos. Pravobraniteljica kontinuirano izražava ozbiljnu zabrinutost zbog eskalacije ubojstava žena te ubojstava žena od strane bliskih osoba u Hrvatskoj, što se nažalost nastavilo i u prošloj 2022. godini, na što je već u više navrata upozoravala tijekom prošle godine. Poražavajući je podatak za sve da je prošle godine život na ovaj način izgubilo 13 žena.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, ovim putem Pravobraniteljica je Lesninu XXXL upozorila da navedena video reklama banalizira i relativizira te dovodi u šaljiv kontekst rodno utemeljeno nasilje, kao i da dovodi žene, ali i muškarce u nepovoljan položaj te neizravno promiče i rodno utemeljeno nasilje, te je preporučila da se ista ukloni iz uporabe, posebice s interneta odnosno društvene mreže TikTok.

Razumijevajući da je autor/naručitelj imao namjeru biti duhovit i šaljiv, Pravobraniteljica je naglasila da dionici aktivni u medijima i na društvenim mrežama imaju društvenu odgovornost koja je prepoznata u nacionalnim i međunarodnim zakonima i propisima koji reguliraju njihovu obvezu poštivanja vrijednosti ravnopravnosti spolova.

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (dalje Konvencija), koju je Republika Hrvatska ratificirala navodi da nasilje protiv žena i rodno

utemeljeno nasilje predstavlja kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije. Konvencija nadalje navodi kako je nasilje nad ženama jedan od ključnih socijalnih mehanizama kojim se žene prisilno stavlja u podređen položaj u odnosu na muškarce te da nasilje kojem su izložene žene i djevojčice predstavlja tešku povredu ljudskih prava žena i djevojčica i glavnu zapreku postizanju ravnopravnosti žena i muškaraca te se samim time i krši načelo ravnopravnosti spolova. Zakonom o ravnopravnosti spolova, člankom 16. stavak 2. zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

U tom smislu, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova je u skladu sa svojim ovlastima Lesnini XXXL uputila preporuku da se upoznaju s aktualnim nacionalnim i europskim zakonodavnim okvirom i dokumentima koji promiču ravnopravnost spolova, uklone elemente banaliziranja i relativiziranja bilo kojeg oblika rodno utemeljenog nasilja iz oglašavanja/reklamiranja te svoje marketinško djelovanje u budućnosti koriste za promicanje ustavnog načela ravnopravnosti spolova. Ujedno zatražila je i da sukladno čl. 22. st. 2. i čl. 23. st. 2. Zakona o ravnopravnosti spolova, Pravobraniteljicu u zakonskom roku od 30 dana obavijeste o mjerama i radnjama poduzetima slijedom njenog dopisa.

S poštovanjem,

**PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA**

Višnja Ljubičić, dipl. iur.



Dostaviti:

- naslovu
- arhivi

Preobraženska 4/1
10 000 Zagreb
Hrvatska

tel: ++385 (0)1 48 48 100
++385 (0)1 48 28 033

fax: ++385 (0)1 48 44 600
e-mail: ravnopravnost@prs.hr
www.prs.hr